

KATS, Jacob, onderwijzer, publicist (Antwerpen 5 mei 1804 - Brussel 16 januari 1886).

De familie Kats verhuisde in 1808 naar Lier, waar Jacob als kind in een weverij tewerkgesteld werd. In 1819 trok het gezin naar Brussel, waar Jacob van 1823 af enig kosteloos onderwijs genoot en waar hij van 1827 af zelf een Vlaamse school hield. Na 1830 werd hij weer wever.

Reeds onmiddellijk na de revolutie wierp Kats zich in de democratische beweging, kort daarna gesteund door de in de Belgische revolutie ontgoochelde L. Jottrand en door A. Gendebien. Op Kats oefende zeker ook De Lamennais invloed uit. Zijn eerste vereniging — door hem kort na de omwenteling opgericht — was de Maetschappij der Verbroedering, deels een discussiegroep, deels ook een vereniging van toneelamateurs, waarvoor hij overigens ook toneelstukken schreef. Bij Kats trad een drieledige verbinding op: democratische gebondenheid, Vlaamsgezindheid en anti-klerikalisme. Zijn democratische gezindheid was vooral gericht op de organisatie van een Belgische republiek.

Zijn ideeën hadden over het algemeen weinig vaste vorm: ze waren niet dogmatisch gefundeerd en berustten in werkelijkheid maar vaag op de socialistische theoretici. In 1836 organiseerde hij, met hulp van Jottrand en naar Engels voorbeeld, de eerste meetings, overigens ook voor het hele Europese continent. Kats en zijn groep eisten algemeen enkelvoudig stemrecht, gratis algemeen onderwijs, verlichting van belastingen, afschaffing van de loting. Als een der eersten streefde hij naar samengaan van arbeiders en kleine burgerij, een thema dat door de Belgische Werkliedenpartij in 1885 weer zou worden opgenomen. Kats was ook voor de republikeinen de brug tussen de hogere burgerij en de volksklasse, waar zij bijna geen voeling mee had. Zijn grote betekenis hield op na 1848, toen nieuwe krachten opkwamen, die met het tochnog wel voor een groot deel paternalistisch

BELGISCHE VOLKS-ALMANAK

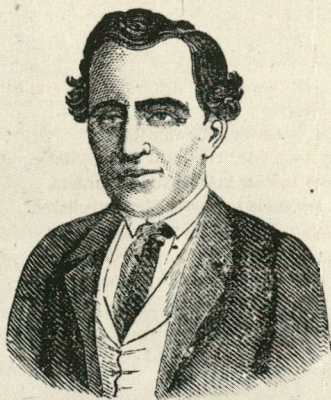
VOOR 1874

DOOR DEN ECHTEN VADER

JAKOB KATS.

*'t Is waarlijk niet genoeg dit boekje te overlezen,
Men moet het goed verstaan, eer het kan nuttig wezen**

PRIS: 12 centiemen.

PRIS: 12 centiemen.

BIJ DEN SCHRIJVER, KAPELLEPLAATS, 9, TE BRUSSEL.

gestemde socialisme van Kats braken.

Op het terrein van de V.B. was Kats een voorstander van de gelijkheid der talen (waarvoor hij in 1838 een pleidooi hield) en van de organisatie van een Nederlandstalige administratie voor het Vlaamse land. Voor het Vlaamse toneel heeft hij wel enige betekenis gehad, hoewel zijn stukken vandaag slechts als kritische tijdsdocumenten beschouwd moeten worden. Belangrijker is hij als polemist in zijn weekbladen. Hij richtte Den Waren Volksvriend, later, Den Volksvriend, weërgalm der Vlaemsche meetings (1836-'39) op; ook Peerlala, Letterkundig hekelschrift over de mannen en zaken in België; verscheidene Belgische Volksalmanaken; voorts weer een blad betreffende de meetings: Het Boek des Volks (1840); daarnaast Den Waerzegger-Staet en letterkundig volksblad (1842) en Den Wekker, Maendschrift handelende over de Belangen en Middelen van Bestaen der Belgische Natie, over derzelve Nyverheid, Kcophandel, Landbouw en Letterkunde.

LITERATUUR: J. Kuypers, *Jacob Kats, agitator* (1930).

MICHEL OUKHOW